

צבא ההגנה לישראל

תהליך קבלת ההחלטות בנושא תחמושות מסוגים מסוימים

תקציר

פעולות הביקורת

משרד מבקר המדינה בדק בתקופה ינואר 2015 עד יולי 2015, לסירוגין, את תהליך קבלת ההחלטות בצה"ל בנושא תחמושות מסוגים מסוימים, לרבות תכניות להצטיידות וקביעת יעדי ההיערכות¹. כמו כן נערך מעקב אחר היבטים מסוימים שעלו בדוח שנתי 62 בנושא "תחמושת מסוג מסוימים"². הביקורת נערכה בצה"ל: באגף התכנון במטה הכללי (להלן - אג"ת), בזרוע לבניין הכוח ביבשה (להלן - זרוע היבשה) ובזרוע האוויר והחלל (להלן - זרוע האוויר); במשרד הביטחון; ובתעשייה. ועדת המשנה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת החליטה שלא להניח על שולחן הכנסת ולא לפרסם חלקים מפרק זה לשם שמירה על ביטחון המדינה, בהתאם לסעיף 17 לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב].

הליקויים העיקריים

תכנית התחמושת המטכ"לית

מאוקטובר 2013 ועד מועד סיום הביקורת, יולי 2015, צה"ל לא עדכן את תכנית התחמושת המטכ"לית, לרבות את נתוני הצורך המבצעי ונתוני המלאים של התחמושות מהסוגים המסוימים.

1 כמות הפריטים הנדרשת.

2 מבקר המדינה, דוח שנתי 62 (2012), "תחמושת מסוג מסוימים", עמ' 1751.

יעדי ההיערכות לתחמושת מסוג מסוים

בשנת 2014 הציגה זרוע היבשה יעד היערכות לתחמושת מסוג מסוים שאינו תואם את היעד שנקבע בפקודת העבודה של צה"ל. אג"ת הפחית את יעד ההיערכות לתחמושת האמורה ללא שהשלים, בשיתוף עם זרוע היבשה, את עבודת המטה הנדרשת לקביעתו.

היערכות זרוע היבשה בתחום התחמושת מהסוג המסוים

באחור של כשלוש שנים, בינואר 2014, קבעה זרוע היבשה כי קיימת "אי-עמידה גורפת" ביעדי ההיערכות בתחמושת מסוג מסוים. הדבר מעיד על עיכוב בהטמעתם בזרוע של סיכום ומדיניות המטכ"ל בנושא, על אף המשמעות המבצעית הנובעת מכך.

רק בתחילת שנת 2014 החלה זרוע היבשה לבחון מחדש ולעדכן את עבודת המטה שערכה בשנים 2008-2010 בנושא התחמושת מהסוג המסוים. נוכח ההתמשכות בביצוע עבודת המטה, עד מועד סיום הביקורת, יולי 2015, אג"ת וזרוע היבשה טרם גיבשו יעדי היערכות מבוססים לתחמושת האמורה, וזרוע היבשה גם טרם גיבשה תכנית מעודכנת להצטיידות בה, ככל שיידרש. באי-גיבוש היעדים זרוע היבשה לא יישמה את מדיניותו של סגן הרמטכ"ל מיוני 2012 "ללכת בכל דרך לכיוון של" תחמושת מהסוג המסוים.

תחמושות אחרות מסוגים מסוימים

עד מועד סיום הביקורת, יולי 2015, זרוע האוויר לא נקטה את הצעדים הנדרשים לקידום פיתוח והצטיידות בתחמושת מהסוג המסוים, על אף מדיניות סגן הרמטכ"ל מיוני 2012 שלעיל בנושא, ועל אף הצורך המבצעי הקיים בתחמושת זו.

במשך למעלה מ-18 שנים לא עדכנה זרוע האוויר את יעדי ההיערכות לתחמושות אחרות מסוגים מסוימים. זאת על אף השינויים המשמעותיים שחלו בשנים אלו במאפייני האיומים ועל אף החשיבות של עדכון יעדי ההיערכות לצורכי בניין הכוח, שימורו ואחזקתו.

לפחות מאז שנת 2012 לא תקצבה זרוע האוויר פעולות תחזוקה ושימור של חלק מהתחמושות האמורות, וממילא לא קיימה פעולות אלה.

ההמלצות העיקריות

מן הראוי שזרוע היבשה תשלים בהקדם את עבודת המטה שהיא מקיימת בנושא התחמושת מהסוג המסוים, כדי לקבל את ההחלטות הנדרשות בנוגע לבניין הכוח; שזרוע האוויר תשלים את בחינת יעדי ההיערכות בתחמושות מסוגים מסוימים, ותגבש עמדתה בנוגע לאחזקתן והצורך בפיתוחן ובהצטיידות בהן; וכן שאג"ת ירכז עבודות מטה אלו ויבקרן.

סיכום

צה"ל מחויב לערוך שינויים בתכניות בניין הכוח ובתכניות האופרטיביות שלו, ולהתאימן למציאות המשתנה ולזו הצפויה בטווח הארוך. זאת, בהתבסס על עבודת מטה "בזמן אמת" המתייחסת, בין היתר, לסיכונים שמקורם בסביבת אי-הוודאות.

על אף זאת, נמצאו בביקורת ליקויים משמעותיים בתהליכי קביעת יעדי ההיערכות ובניין הכוח בנושא תחמושות מסוגים מסוימים בזרוע היבשה ובזרוע האוויר, ובפיקוח ובבקרה של אגף התכנון במטכ"ל (אג"ת) על כך.

ממצאי דוח זה חוזרים בחלקם על אלו שעלו בדוחות קודמים של מבקר המדינה בנושאי "סוגיות נבחרות בממשק שבין תהליכי התכנון והתקצוב בצה"ל"³, "תחמושת מסוג מסוים"⁴ ו"תשתיות ייצור לאומיות בתעשיות הביטחוניות"⁵. על מערכת הביטחון לתת את דעתה למצב זה ולתיקון הליקויים, וכן להפיק את הלקחים הנדרשים למניעת הישנותם.

- 3 מבקר המדינה, דוח שנתי 57 א (2006), "סוגיות נבחרות בממשק שבין תהליכי התכנון והתקצוב בצה"ל", עמ' 5.
- 4 ראו הערת שולים 2.
- 5 מבקר המדינה, דוח שנתי 65 ב (2014), "תשתיות ייצור לאומיות בתעשיות הביטחוניות", עמ' 39.

